

Особливості застосування інтерактивних методів у навчанні здобувачів освіти в умовах шкільної мовної освіти

Галаєвська Людмила Вікторівна

кандидат педагогічних наук

науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури

Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна

На сучасному етапі розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у світі особливо важливим є оптимізація навчально-виховного процесу, що досягається шляхом удосконалення форм навчання та ефективного використання існуючих освітніх технологій як на уроках, так і під час позакласної роботи із здобувачами освіти.

Провідною ідеєю сучасного навчання є самовдосконалення, самореалізація творчої особистості, що потребує створення комфортних умов навчання, за яких кожен здобувач освіти відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність, при чому реалізується його інтелектуальний потенціал, розвиваються природні здібності, їх моральні якості; відбувається налаштування учнів на подальшу активну, творчо усвідомлюючи самодіяльність, що відповідає їхнім духовним потребам, задовольняє їх прагнення до самореалізації й прояву особистісних якостей. Все це є ефективним шляхом всебічного розвитку особистості, виявлення і формування її творчого потенціалу.

Останнє десятиліття характеризується змінами змісту навчання, а відтак і трансформацією форм та методів. Саме тому активізувалося термінологічне висловлювання „інтерактивні методи.

Поняття інтерактивність нині широко опановується педагогікою, методиками, до того ж не лише в галузі комп'ютерного навчання, а й у процесі організації навчання. Узагальнюючи наукові студії з цієї проблеми, стверджуємо, що інтерактивні методи навчання на уроках української мови – це способи міжособистісної взаємодії в режимі вчитель – учень, учень – учитель, учень – учень, що забезпечують реалізацію мети й завдань уроку.

Термін «інтерактивна педагогіка» є відносно новим: його ввів у 1975 році німецький дослідник Ганс Фріц.

Лінгвістичне тлумачення даного терміну показують, що поняття «interactivity», «interactiv» прийшли до нас з англійської мови.

Термін «inter» означає «серед», а термін «act» –діяти, і таким чином «interact» тлумачиться як «взаємодіяти». Таким чином, інтерактивне навчання є діалогом, який заперечує домінування як когось одного, так і однієї думки над іншою. Розрізняють такі принципи інтерактивного навчання:

– діяльнісний принцип (для досягнення цілей кожен учень повинен активно брати участь у процесі спілкування й активно взаємодіяти з іншими);

- принцип відкритого зворотного зв'язку (висловлюються будь-які або всі учасників групи, озвучуючи думки, ідеї чи заперечення щодо завдань; саме завдяки активному використанню зворотного зв'язку можна з'ясувати, як їх сприймають інші люди з їхнім способом спілкування, стилем мислення, особливостями поведінки);
- принцип експериментування (активний пошук учнями нових ідей та шляхів вирішення поставлених завдань; цей принцип дуже важливий і як зразок стратегії поведінки в реальному житті, і як поштовх до розвитку творчості та ініціативи особистості);
- принцип довіри у спілкуванні (часто цьому сприяє особлива організація групового простору під час проведення занять: зазвичай на роботі прийнято розташування здобувачів освіти і педагога-словесника по колу, зміна стереотипної установки та уявлення про те, як потрібно проводити та організувати заняття, яку роль у них має відігравати вчитель);
- принцип рівності всіх позицій (це означає, що вчитель не намагається нав'язувати свої думки, а діє разом з дітьми; як правило, в ролі організатора може бути будь-який учень).

Інтерактивне навчання спрямоване на: створення умов для залучення всіх слухачів до процесу пізнання; надання можливостей для кожного слухача зрозуміти і відобразити те, що вони знають і думають; напрацювання та визначення основних цінностей; створення атмосфери співпраці, взаємодії; розвиток комунікативних якостей і навичок; створення комфортних умов навчання, які б принесли будь-якому слухачу успіх, інтелектуальний потенціал, безпеку, унікальність, важливість [7].

Інтерактивними можна назвати ті методи, які стимулюють учнів до міжособистісної взаємодії, забезпечують їхню активну участь у навчальному процесі, занурення здобувачів освіти у спілкування. Провідною якістю інтерактивних методів навчання є їхня здатність забезпечувати активність учнів, що позитивно впливає на процес засвоєння навчального матеріалу. Така позиція характеризує наукові пошуки сучасних дослідників інтерактивних методів навчання О. Пометун, Л. Пироженко, які вважають, що сутність інтерактивних методів навчання полягає в організації навчального процесу таким чином, щоб практично всі учні були залученими до процесу пізнання, мали змогу дискутувати з приводу того, що знають і думають [7]. Спільна діяльність учнів у процесі пізнання, засвоєння навчального матеріалу означає, що кожен робить свій індивідуальний внесок, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності, причому в атмосфері доброзичливості й взаємної підтримки, що дозволяє не лише здобувати нові знання, а розвиває пізнавальну діяльність.

Таким чином, використання інтерактивних методів навчання сприяє розвитку комунікативних умінь і навичок учнів, їхньої пізнавальної діяльності, установленню емоційних контактів між учасниками навчально-виховного процесу.

Важливими для організації навчального процесу вважаємо інтерактивні методи навчання [4]. Дослідниця Галаєвська Л. приділяє значну увагу інтерактивним імітаційним методам (розігрування ролей, ігрове проектування,

навчальні (ділові) ігри, оскільки вони сприяють, з одного боку, поглибленню та вдосконаленню знань, а з іншого – імітації індивідуальної й колективної мовленнєвої діяльності. Зазначає, що інтерактивні методи навчання сприяють розвиткові пізнавальної й розумової діяльності школярів, зумовлюють їхній інтерес до матеріалу, що вивчається, забезпечують високий ступінь спонукальної активності [4]

Інтерактивна діяльність на уроках української мови припускає організацію й розвиток діалогового, полілогового спілкування, що веде до взаєморозуміння, взаємодії, спільного вирішення проблем. Під час діалогового навчання здобувачі освіти вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, ухвалювати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Для цього на уроках організується індивідуальна, групова робота, застосовуються дослідницькі проєкти, рольові ігри, відбувається робота зі словниками й іншими джерелами інформації, використовуються творчі роботи.

Своєрідною рисою інтерактивних методів навчання є використання власного досвіду здобувачами освіти під час розв'язання проблемних питань. Здобувачам освіти надається максимальна свобода розумової діяльності в побудові логічних ланцюгів. Це зумовлено потребою самостійно розв'язувати складні проблеми, звільняючи учня від традиційної ролі спостерігача в навчальному процесі. В інтерактивному навчанні учні навчають один одного, отже, можна говорити про навчання діалогового характеру.

Особливості інтерактивного навчання:

- технологія парної роботи може бути спрямована на порівняння знань, обговорення і критичний аналіз інформації, обмін думками щодо проблемних питань уроків тощо;
- методика організації парної роботи на уроці включає формування пар, оголошення завдання, узгодження часу на його виконання, виконання завдання й презентацію результатів [3].

Водночас педагог-предметник може поставити завдання учням, що працюють в парах, допомогти їм прийти до спільного результату, спільної позиції з певної теми:

- під час роботи в парах можна використовувати елементи рольових ігор (ролі «вчитель» і «учень», «журналіст» і «інтерв'юер», «експерт» тощо).

Виділяємо основні ознаки інтерактивних методів навчання української мови: інтерактивні методи – один із провідних засобів навчання української мови на сучасному етапі; ці методи стимулюють самостійність і креативність учнів в опануванні, узагальненні й систематизації теоретичних знань учнів.

Таким чином, впровадження інтерактивних методів навчання сприяє формуванню у здобувачів освіти пізнавального інтересу до вивчення предметів, дає змогу педагогу-словеснику враховувати розвиток творчих здібностей учнів, оскільки інноваційні методи навчання активізують творчий потенціал здобувачів освіти і загалом підвищують якість знань, забезпечують практичну та творчу підготовку.

Список літератури

1. Беляєв О. М. Сучасний урок української мови. К.: Рад. шк., 1981. 176 с.
2. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підруч. для педагогів. К.: Укр. Вид. спілка, 1997. 441 с.
3. Горошкіна О. М. Особливості використання інтерактивних методів на уроках української мови. Українська мова і література в школі. 2013. № 3. С. 7–10.
4. Галаєвська Л. В. Інтерактивні методи навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік Інститут педагогіки НАПН України, Пед. думка, м. Київ. С. 93–94.
5. Галаєвська, Л. В. Роль інтерактивного навчання в розвитку комунікативної компетентності учнів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2019. (3(326), С.126–132. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-3\(326\)-126-132](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-3(326)-126-132)
6. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. за ред. О. І. Пометун. К.: Вид-во А.С.К., 2004. 192 с.
7. Пометун О. І. Інтерактивні методи навчання. Енциклопедія освіти. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.